

KARSTEN GYNTHER
RENE B CHRISTIANSEN
RASMUS JØRNØ
LARS LYKKEDEGN
ANNE KRISTINE PETERSEN
HENRIK KØHLER SIMONSEN

FRA "KÆDEBUTIKKER" TIL NETVÆRK, UDLEJRINGER OG STRUKTURELLE KOBlinger

– internationale erfaringer med regional
forsyning af videregående uddannelser

- Præsentation af projektresultater

Karsten Gynther

Docent

Professionshøjskolen Absalon

(Projektleder)

◀▶ SMARTLEARNING

ABSALON
CENTER FOR
UNDERVISNINGSMIDLER
ABSALON

Projektformål

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

- *"Med henblik på at opnå et styrket beslutningsgrundlag og **fagligt fundament** for en fortsat understøttelse af målsætningen om en tæt regional forsyning af videregående uddannelser gennemføres en undersøgelse af internationale initiativer og modeller for styrket regional distribution af videregående uddannelse."*

Profetisk formål

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

Altinnet

Udflytning af uddannelser

21. marts 2019

John Brædder: Økonomi må ikke spænde ben for lokale uddannelser

26. marts 2019

S: Vi vil flytte uddannelser tættere på de unge

28. marts 2019

Professionshøjskoler: Alle uddannelser skal placeres med omtanke

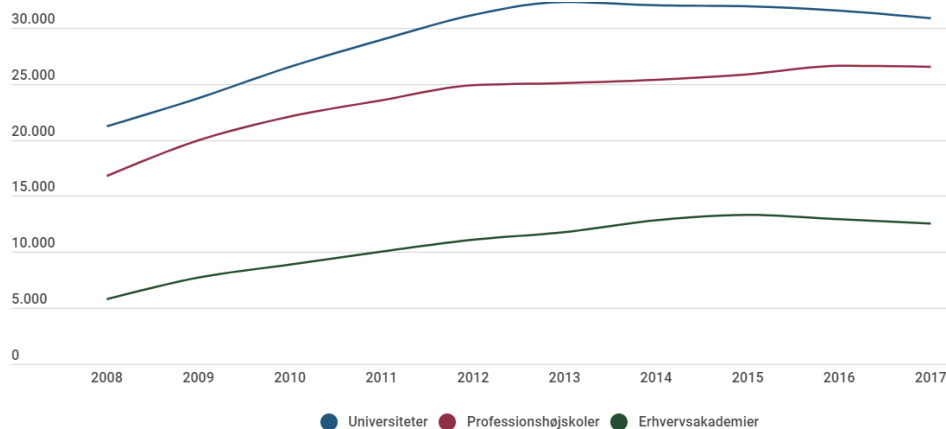
Dansk Erhverv om placering af uddannelser: Undgå hurtige fiks

– internationale erfaringer med regional forsyning af videregående uddannelser

Profetisk formål

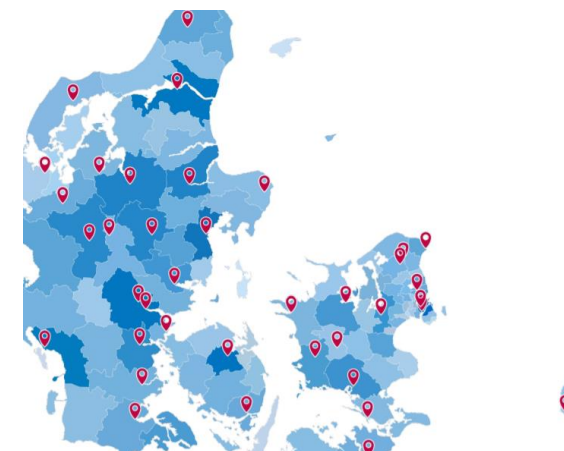
FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

Fakta om uddannelser til hele Danmark

5 grundlæggende kriterier

- 1 Et behov på det lokale arbejdsmarked for uddannelsen
- 2 Et solidt grundlag af kommende studerende lokalt
- 3 Forudsætninger for et godt fag- og studiemiljø i lokalområdet
- 4 Et tæt lokalt forpligtende samarbejde om uddannelsen
- 5 En attraktiv studieby (studieboliger, studiejob og aktiviteter mv.)

NYHEDER / 9. JANUAR 2019

**NY RAPPORT UNDERSTREGER
BEHOV FOR SAMLET PLAN FOR
UDDANNELSER TIL HELE DANMARK**

Profetisk formål

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

Altinnet

Hmm?

Udflytning af uddannelser

21. marts 2019
Hmm?

John Bredal: Økonomi må ikke spænde ben for lokale uddannelser

26. marts 2019
Hmm?

S: Vi vil flytte uddannelser tættere på de unge

28. marts 2019
Hmm?

Flemming Skov: Alle uddannelser skal placeres med omtanke

Hmm?

Dansk Erhverv om placering af uddannelser: Undgå hurtige fiks

Profetisk formål

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

Altinnet

Hmm?

Udflytning af uddannelser

21.

Hmm?

John Bredal: Økonomi må ikke spænde ben for lokale uddannelser

26. marts 2015

Hmm?

S: Vi vil flytte uddannelser tættere på de unge

28.

Hmm?

Flemming Skov: Alle uddannelser skal placeres med omtanke

Sidst, men ikke mindst – hvad kan de nye teknologier? ... måske svaret på uddannelsesdækningen slet ikke drejer sig om flere bygninger med undervisningslokaler.

– internationale erfaringer med regional forsyning af videregående uddannelser

Metode

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

- et litteraturreview (state-of-the-art) af international forskning i erfaringerne med regional forsyning af videregående uddannelser.
- fem eksemplariske cases fra fire forskellige lande, som er kortlagt gennem dokumentanalyser, interview og observationer foretaget på besøg.
- interviews i forbindelse med en interessentanalyse af danske uddannelsesaktørers interesser og holdninger.

Hvad vi når og ikke når i dag:

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

Forord	3
Resume og konklusion	4
1.0 Indledning	12
1.1 Baggrund	13
1.2 Projektformål	13
1.3 Metode	14
1.4 Læseguide	16
2.0 Idealtyper for regional forsyning – en typologisering	18
2.1 Fem idealtyper for regional forsyning	19
2.1.1 Idealtypen A: Økosystemer	20
2.1.2 Idealtypen B: System/subsystem (institutionelle familier)	22
2.1.3 Idealtypen C: System/subsystem (intern udlejring)	24
2.1.4 Idealtypen D: Strukturelt koblede systemer	27
2.1.5 Idealtypen E: Netværksorganisering	29
3.0 Oversigt over international forskning	32
3.1 Resumé	33
3.2 Introduktion	34
3.3 Metode	34
3.4 Profiler for uddannelsesudbydere og deres regionale engagement	35
3.5 Forståelser af uddannelsesudbydernes regionale rolle	36
3.6 Politiske forventninger til effekten af regionalt udbudte uddannelser	36
3.7 Opsummering	38

4.0 Internationale erfaringer med regional forsyning	39
4.1 Skotland – erfaringer med intern udlejring og netværksorganisering	40
4.2 Sverige – erfaringer med læringscentre og strukturelle koblinger	52
4.3 Norge – erfaringer med studiecentre og strukturelle koblinger	63
4.4 Tyskland – erfaringer med netværksorganisering	71
4.5 Tyskland – erfaringer med intern udlejring	76
5.0 Danske aktørers interesser og holdninger til regionale forsyningsmodeller	81
5.1 Uddannelses- og Forskningsministeriet	83
5.2 Uddannelsesinstitutioner	90
5.3 Studerende	104
5.4 Aftagere	109
5.5 Faglige organisationer	114
5.6 Kommunerne	119
5.7 Opsamling på interessentanalyse	123
6.0 Perspektivering	125
7.0 Referencer	129

Hvad vi når og ikke når i dag:

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

Forord	
Resume og konklusion	
1.0 Indledning	
1.1 Baggrund	
1.2 Projektformål	
1.3 Metode	
1.4 Læseguide	
2.0 Idealtyper for regional forsyning	39
2.1 Fem idealtyper for regional forsyning og netværksorganisering	40
2.1.1 Idealtypen A: Økosystemer og strukturelle koblinger	52
2.1.2 Idealtypen B: System/subsystemer og strukturelle koblinger	63
2.1.3 Idealtypen C: System/subsystemer og strukturelle koblinger	71
2.1.4 Idealtypen D: Strukturelt koblet netværk	76
2.1.5 Idealtypen E: Netværksorganiserede forsyningsmodeller	81
2.2 Regionale forsyningsmodeller	83
3.0 Oversigt over internationale forsyningsmodeller	90
3.1 Resumé	104
3.2 Introduktion	109
3.3 Metode	114
3.4 Profiler for uddannelsesudbydere og forsyningsmodeller	119
3.5 Forståelser af uddannelsesudbydernes rolle og forsyningsmodeller	123
3.6 Politiske forventninger til effekten af regionale forsyningsmodeller	125
3.7 Opsummering	129

Fælles debat om spørgsmålet:
"Hvorfor går andre lande nye veje mens vi i Danmark primært holder fast i modeller og forståelser som har mange år på bagen, når det handler om regionale forsyningsmodeller?"

Regionale forsyningsmodeller – et teoretisk overblik

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

- 5 forskellige *idealtyper* for måder at organisere regional forsyning på
- – nogle anvendes i Danmark andre i landene omkring os.
- Vi betegner de fem organisationsformer som:
  - a) Økosystemer,
  - b) System/subsystem (institutionelle familier),
  - c) System/subsystem (intern udlejring),
  - d) Strukturelle koblinger,
  - e) Netværksorganisering.

Fem organisatoriske idealtyper – 5 karakteristika

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

- Hvert af de fem formater analyseres og beskrives ud fra følgende perspektiver:
  - 1) *Kode*: Hvilket styringsperspektiv eller primær selvforståelsesparameter agerer organisationen efter?
  - 2) *Organisationselementer og funktioner*: Hvilke prototypiske elementer og funktioner består organisationen af?
  - 3) *Forsyningskanal*: Hvilket primært format anvender organisationen til at forsyne sine modtagere med uddannelse?
  - 4) *Magt*: Hvad karakteriserer magtforholdene mellem forskellige systemer eller mellem interne subsystemer i organisationen?
  - 5) *Forsyningsprincip*: Hvilket princip anvender organisationen som afsæt for organisering den regionale forsyning og på hvilke præmisser er forsyningsmodellen bæredygtig?

1. Regional forsyning i form af "Økosystemer"

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBLINGER

Organisationsform	Eksempel	Visualisering: U=Undervis C=Campus, X=tek/adm, (P=uddannelse)
1. ØKO-SYSTEMER (Systemer orienteret mod forskellige niches og lokaliteter)	Selvstændige uddannelsesinstitutioner ("Seminarie-modellen")	

1. Regional forsyning i form af "Økosystemer"

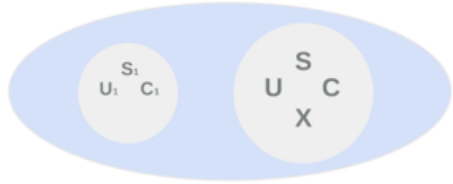
FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

Organisationsform	Eksempel	Visualisering: U=Undervis C=Campus, X=tek/adm, (P=uddannelse)
1. ØKO-SYSTEMER (Systemer orienteret mod forskellige nicher og lokaliteter)	Selvstændige uddannelsesinstitutioner ("Seminarie-modellen")	

- 1) *Kode*: Den samme for alle systemer: Understøtte kompetenceudvikling.
- 2) *Organisationselementer og funktioner*: De samme for alle systemer: Adgangssektion og eksamen, undervisning, studiemiljø, studieadministration studieservice, fysisk og digital infrastruktur mv.
- 3) *Forsyningskanal*: Fysisk (campus). Digital (Online-institutioner).
- 4) *Magt*: Principiel lighed – forskelle i symbolsk og økonomisk kapital.
- 5) *Forsyningsprincip*: "**Købstads-princippet**" (En købstad er en bebyggelse med særlige privilegier, typisk opnået ved kongelig indvirken.)

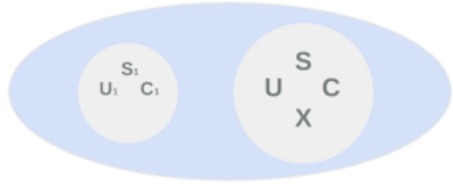
2. Regional forsyning i form af System/subsystem (Institutionel familie)

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

2. System/ subsystem (Institutionelle familier)	"Uddannelsesstationer" og "satellitter" samt parallelle e-læringsudbud.	
--	--	---

2. Regional forsyning i form af System/subsystem (Institutionel familie)

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

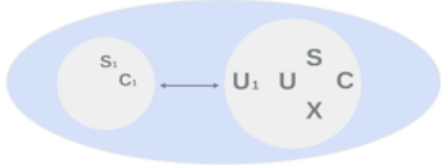
2. System/ subsystem (Institutionelle familier)	"Uddannelsesstationer" og "satellitter" samt parallelle e-læringsudbud.	
--	--	---

- 1) *Kode*: Den samme for system og subsystem: Understøtte kompetenceudvikling.
- 2) *Organisationselementer og funktioner*: Funktioner knyttet til undervisning: De samme for system og subsystem. Andre funktioner: Varetages af systemet på vegne af alle subsystemer.
- 3) *Forsyningskanal*: Uddannelsesstationer og satellitter: Fysisk adgang.
E-lærings-udbud: Digital adgang.
- 4) *Magt*: Ulighed. Systemet kan nedlægge subsystemet – ikke omvendt.
- 5) *Forsyningsprincip*: "**Butikskæde-princippet**" (Udbredelsen afhænger af en kalkule på forholdet mellem brugerbehov i et geografisk område og omkostninger til produktion af kvalitet = økonomisk bæredygtighed.)

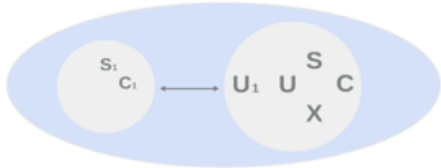
3. Regional forsyning i form af System/subsystem (Intern udlejring)

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

3. System/ subsystem (Intern udlejring)	Skotland: "University of the Highlands and Islands"	
--	---	---

3. Regional forsyning i form af System/subsystem (Intern udlejring)

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBLINGER

3. System/ subsystem (Intern udlejring)	Skotland: "University of the Highlands and Islands"	
--	---	---

- 1) *Kode*: Den samme for system og subsystem: Understøtte kompetenceudvikling.
- 2) *Organisationselementer og funktioner*: **Forskellig** for system og subsystem.
System: Undervisning. Subsystem: Studieservice og studiemiljø mv samt fysisk infrastruktur.
- 3) *Forsyningskanal*: Subsystem: Fysiske "entry points". System: digital.
- 4) *Magt*: Ulighed. Systemet kan nedlægge subsystemet – ikke omvendt.
- 5) *Forsyningsprincip*: "**Differentierings-princippet**". (Gennem en differentiering af funktioner kombineres geografisk udbredelse med økonomisk og faglig bæredygtighed)

4. Regional forsyning i form af strukturelt koblede systemer

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

<p>4. Strukturelt koblede systemer (Ekstern udlejring)</p>	<p>Sverige og Norge: Koblingen mellem universitet eller professionshøjskole og kommunalt læringscenter/studiecenter</p>	
---	--	---

4. Regional forsyning i form af strukturelt koblede systemer

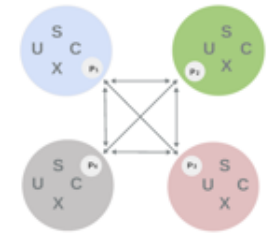
FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

4. Strukturelt koblede systemer (Ekstern udlejring)	Sverige og Norge: Koblingen mellem universitet eller professionshøjskole og kommunalt læringscenter/studiecenter	
---	--	---

- 1) *Kode:* **Forskellig** for system 1 og system 2. System 1: Uddannelse. System 2: Vækst, beskæftigelse, migrationsmønstre.
- 2) *Organisationselementer og funktioner:* **Forskellig** for system 1 og system 2. System 1: Undervisning. System 2: Studieservice og studiemiljø mv samt fysisk infrastruktur.
- 3) *Forsyningskanal:* System 1: Digital. System 2: Fysiske entry points..
- 4) *Magt:* Principiel lighed – men forhandlingsforholdet er ulige.
- 5) *Forsyningsprincip:* **"Strukturelle koblinger"** (Gennem en differentiering og arbejdsdeling af forskellige funktioner som efterfølgende kobles, kombineres geografisk udbredelse med økonomisk og faglig bæredygtighed.)

5. Regional forsyning i form af netværks-koblinger

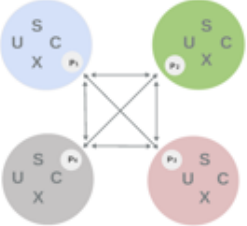
FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBLINGER

5. Netværks-koblinger	Tyskland: "Virtuelle Hochschule Bayern"	
------------------------------	---	---

– internationale erfaringer med regional forsyning af videregående uddannelser

5. Regional forsyning i form af netværks-koblinger

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBLINGER

5. Netværks-koblinger	Tyskland: "Virtuelle Hochschule Bayern"	
-----------------------	--	---

- 1) *Kode*: Den samme for alle i netværket: Understøtte kompetenceudvikling.
- 2) *Organisationselementer og funktioner*: Systemernes egenberettigelse er den samme og består af de samme funktioner (økosystemer). Ydelsen til netværket er **forskellig**: Specifikt program eller entry points funktioner.
- 3) *Forsyningskanal*: Netværksløsningen: Fysisk: Campus = entry point.
Digital: Uddannelser tilgås digitalt.
- 4) *Magt*: **Lighed**.
- 5) *Forsyningsprincip*: "**Netværk**" (Humane og non-humane aktører (fysiske entry points og digitale teknologier) og deres kompetencer og affordances kobles i et netværk til gavn for alle organisationer, der deltager i netværket samt deres brugere.)

Eksempler på regionale forsyningsmodeller (typologi)		
Organisationsform	Eksempel	Visualisering: U=Underviser, S=Studerende, C=Campus, X=tek/adm, (P=uddannelse)
1. ØKO-SYSTEMER (Systemer orienteret mod forskellige nicher og lokaliteter)	Selvstændige uddannelsesinstitutioner ("Seminarie-modellen")	
2. System/ subsystem (Institutionelle familier)	"Uddannelsesstationer" og "satellitter" samt parallelle e-læringsudbud.	
3. System/ subsystem (Intern udlejring)	Skotland: "University of the Highlands and Islands"	
4. Strukturelt koblede systemer (Ekstern udlejring)	Sverige og Norge: Koblingen mellem universitet eller professionshøjskole og kommunalt læringscenter/studiecenter	
5. Netværks-koblinger	Tyskland: "Virtuelle Hochschule Bayern"	

Konklusion

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

- I Danmark er diskussionen om regionale forsyningsmodeller primært knyttet til et spørgsmål om regional placering af uddannelsesinstitutionerne.
- I landene omkring os udvikler man forsyningsmodeller, der udnytter potentialet i **differentiering** og **arbejdsdeling**, enten mellem subsystemer internt i egen uddannelsesinstitution eller gennem **strukturelle koblinger** og **netværkssamarbejde** mellem ellers autonome systemer.

Skal Danmark lade sig inspirere så skal:

FRA
"KÆDEBUTIKKER"
TIL NETVÆRK,
UDLEJRINGER
OG STRUKTURELLE
KOBlinger

- Traditionelle forestillinger om "undervisning" og "uddannelsesinstitution" skal **transformeres** for en bred vifte af aktører i Danmark.
- Strukturelle koblinger og netværk skal **formaliseres** og understøttes fra **statslig** side.
- "**Digitale adgange**" skal indgå i en samlet forsyningsløsning, idet potentialet i differentiering og arbejdsdeling indløses gennem regionale forsyningsmodeller, der kobler potentialet i fysisk regional tilstedeværelse med digitale adgange til undervisning af høj faglig kvalitet.
- Kort sagt handler det i Danmark om at gå fra regional forsyning i form af "**kædebutikker**" til regionale forsyningsmodeller, som udnytter potentialet i **netværk, udlejninger** og **strukturelle koblinger**.